

พระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล*

MONKS AND THE PROMOTION OF FAITH AMONG THE PEOPLE IN THE DIGITAL AGE

พระปิยะ ฐิตปัญโญ

Phra Piya Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email :phrathanonchai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษา พระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ และการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1.ศรัทธา คือ ความเชื่อในพระรัตนตรัย ประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ อันเป็นส่วนสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่ใช้หลักเหตุและผลในการอธิบายความเชื่อไม่ให้หลงงมงาย โดยใช้ปัญญาในการพิจารณาอยู่เสมอ 2.ในยุคดิจิทัลการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยพระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับตัวและสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนด้วยการนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนามาอธิบายและชี้แนะประชาชนให้เข้าใจในหลักการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องถูกหลักที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้จึงจะสามารถสร้างศรัทธาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนในยุคปัจจุบันได้ 3.พระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล จึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทั้งฝ่ายวัดบ้านและโรงเรียน คือ มีการที่จะคิดพัฒนาช่วยเหลืออาศัยซึ่งกันและกัน ประชาชนเป็นผู้ที่จะช่วยสนับสนุนในเรื่องของอาหารในเรื่องของปัจจัย 4 ถวายพระสงฆ์ พระสงฆ์เป็นผู้ชี้แนะทางที่ดีทางหลักคำสอนพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : พระสงฆ์, ส่งเสริมศรัทธา, ยุคดิจิทัล

Abstract

This academic article aims to study the role of monks in promoting faith among the people in the digital age, based on documents, research, websites, and analysis. The findings of the study are as follows: 1 .Faith refers to belief in the Triple Gem, consisting of the Buddha, the Dharma, and the Sangha, which are essential components of Buddhism. It is a belief that uses reasoning and logic to explain the faith, ensuring it is not blind belief. Faith is guided by wisdom and continuous contemplation. 2 .In the digital age, the use of information technology plays a

*Received December 17, 2024; Revised April 10, 2025; Accepted June 11, 2025

significant role in Thai society. Therefore, monks must adapt and promote faith among the people by explaining and guiding them according to Buddhist teachings. This will help people understand the proper practice of the Dharma, as taught by the Buddha, which can build faith and promote moral and ethical values among the people in today's world.³The monks' role in promoting faith among the people in the digital age requires cooperation between the temple, the community, and schools. There must be mutual development and support. The people will help with providing food and other necessities for the monks, while monks will guide the community on the right path according to Buddhist teachings. Thus, cooperation between these groups is essential.

Keywords : monk, promote faith, digital

บทนำ

ในยุคสมัยที่มีการใช้สื่อออนไลน์เป็นหลักผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ไม่มีขีดจำกัดเช่นเดียวกันกับคณะสงฆ์ที่มีการปรับตัวไปตามยุคสมัยใช้สื่อเทคโนโลยีในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ติดต่อข่าวสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการปกครองหรือเรื่องของการคตินิยมต่างก็ใช้สื่อออนไลน์แต่ก็มีลักษณะบางรูปแบบที่ไม่ได้ศึกษาอย่างถี่ถ้วนจึงใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิดหรือประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายผิดว่าทำวินัยหรือไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมทุกวันแล้วทำให้สำนักข่าวหรือผู้ที่ไม่หวังดีกับพระพุทธศาสนาหรือจะวางดักตามใช้เป็นเครื่องมือในการโจมตีและนำตีแผ่ต่อสาธารณชน ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ศรัทธาที่มีแก่พระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นข่าวที่เกี่ยวกับเงิน ข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงที่เป็นเรื่องของพระธรรมวินัยหรือในเรื่องอื่น ๆ ก็ตามย่อมเกิดผลกระทบต่อพุทธศาสนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเพราะฉะนั้นแล้วการจะส่งเสริมศรัทธาให้คืนกลับมานั้นเพื่อพิสูจน์ทรงจำเป็นจะต้องศึกษาในเรื่องของศรัทธาที่เกิดแก่ประชาชนอย่างถี่ถ้วนและสามารถบริหารจัดการความพึงพอใจทำให้ประชาชนมีศรัทธาเมื่อกล่าวไปถึงคัมภีร์ทางพุทธศาสนาศรัทธาก็มีหลายประเภทด้วยกัน

ปัจจุบัน การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปรับเปลี่ยนองค์กรให้ก้าวไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล หรือ Digital Transformation เป็นที่รู้จักกันดีกว่าหลายทศวรรษ ที่เรารู้จักใช้งานระบบดิจิทัลโดยที่เราไม่รู้ตัว เช่นการใช้การสื่อสารผ่าน อีเมล ไลน์ การช้อปปิ้งออนไลน์ ซึ่งล้วนเป็นระบบ ดิจิทัลทั้งสิ้น เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นในการเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลในการทำงานเช่น การสแกนเอกสารและส่งเมลแทนการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ในสมัยก่อน ซึ่งประหยัดเวลาและรวดเร็วอย่างมาก การเก็บเอกสารเพื่อเรียกใช้ด้วยการสแกนเก็บในฮาร์ดดิสก์ เป็นต้น

เทคโนโลยีดิจิทัลระดับกลางในการเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลในการทำงานเช่น การใช้ระบบ ERP (Enterprise Resource Planning) ซึ่งเป็นระบบจัดการข้อมูลในหน่วยงานส่วนต่าง ๆ ขององค์กรธุรกิจ ตั้งแต่

เริ่มต้นกิจกรรมจนถึงกระบวนการสุดท้าย และต่อยอดโดยการใช้ IoT (Internet of Things) เชื่อมต่อข้อมูลการของกิจกรรมเพื่อให้สามารถใช้ระบบได้เป็นปัจจุบัน และบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก และพระพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทยมายาวนาน ประชาชนส่วนใหญ่จำนวนมากนับถือพระพุทธศาสนา รวมถึงประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ผสมผสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนไทยจนแยกไม่ออก จึงทำให้พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อและศรัทธา

ความหมายของศรัทธา

ศรัทธาในความหมายโดยทั่วไปในหนังสือ ชุมนุมเรื่องสั้นไว้ว่า เป็นความเชื่อในเรื่องความสามารถของบุคคลสำคัญหรือผู้นำของสังคม ในเรื่องของศาสนาทุกองค์ศาสนา ยกเว้นจากพระพุทธเจ้า สอนให้ยึดเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสาวกไม่มีความรู้พิสูจน์ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด เป็นผู้สร้างโลกและอำนวยการสุขแก่สัตว์โลกเป็นที่พึ่งของตน ให้นับถือบูชาสิ่งนั้นโดยแน่นแฟ้น ปราศจากการพิสูจน์และทดสอบแต่อย่างใด(พุทธทาสภิกขุ, 2566)

ลักษณะของความศรัทธาความเชื่อในพุทธศาสนา ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ถือว่าถูกต้อง มี 4 ประการมีดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต),2557)

1. เชื่อว่า พระพุทธเจ้าตรัสรู้จริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจในพระปัญญา ของพระพุทธเจ้า ไม่สงสัยลังเลใจในพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงสั่งสอนเป็นพุทธศาสนา ไม่สงสัยลังเลใจในพระสงฆ์
2. เชื่อว่า บุญบาปมีจริง
3. เชื่อว่า ผลของบุญบาปมีจริง
4. เชื่อว่า บุญบาปที่เราทำก็เป็นของตนจริง

ศรัทธาทั้ง 4 ข้อนี้ สำคัญอยู่ที่ข้อ 1 คือเชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้จริง เพราะตั้งใจศึกษาพุทธศาสนา จนเกิดความรู้สึกว่าพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้เป็นความจริงทุกอย่าง ความเชื่อ และความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ก็เกิดตั้งมั่นขึ้นทุกทีทำให้เชื่อมั่นว่าบุญบาปที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนไว้มีจริง ผลของบุญบาปตามที่ตรัสสั่งสอนไว้มีจริง บุญบาปที่ผู้ใดทำไว้ก็เป็นของผู้นั้นจริงตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า รวมความว่าทำให้เชื่อมั่นในพุทธศาสนาศรัทธา ความเชื่อในพุทธศาสนา เมื่อมีลักษณะดังกล่าว จึงเป็นศรัทธาที่ถูกต้อง ผู้ที่มีศรัทธาที่ถูกต้อง จึงจะเป็นพุทธศาสนิกชนผู้ถึงไตรสรณคมน์ ที่ถูกต้อง การปลูกศรัทธาที่ถูกต้องหรือการปรับปรุงศรัทธาให้ถูกต้องอาศัย

1. บุคคลผู้ชักจูงศรัทธาเริ่มตั้งแต่บิดามารดาอบรมบุตรธิดาตั้งแต่เล็ก ๆ ด้วยวิธีสอนให้เชื่อฟังอย่างมีเหตุผลเท่าที่เด็กจะเข้าใจ มิใช่ด้วยวิธีหลอกล่อให้เข้าใจผิดหรือขู่ให้กลัว ฉะนั้นเมื่อ จะห้ามมิให้เด็กทำอะไร ก็พยายามแนะนำให้เด็กรู้เหตุผลถูกผิด หรือใช้วิธีแก้ร้ายให้กลายเป็นดีอย่างมีเหตุผล เมื่อจะสอนพุทธศาสนาแก่เด็กก็สอนอย่างถูกต้อง ปลูกความเชื่อที่ถูกต้องให้แก่เด็ก ก็จะทำให้เกิดศรัทธาที่ถูกต้อง เป็นความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เพราะเชื่อด้วยความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริง เมื่ออบรมให้รู้ให้เข้าใจในพุทธศาสนาว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้พระ

ธรรม แล้วเผยแพร่พระธรรมนั้น พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้วตามพระธรรม และช่วยบอกเปิดเผยพระธรรม เมื่อรู้เข้าใจพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และปลูกศรัทธาอย่างถูกต้องให้เกิดขึ้นแล้ว ก็จะไม่หวังอะไรผิด ๆ จากพุทธศาสนา เพราะถ้าไม่สมหวังก็จะเสื่อมความนับถือลงไป ฉะนั้น เมื่อมีศรัทธาที่ถูกต้องให้ทำความดี และจะได้รับผลดีด้วยตนเอง บุคคลผู้มีหน้าที่ชักจูงศรัทธา แม้จะพยายามอบรมปลูกหรือปรับศรัทธาให้ถูกต้อง แต่ความสำเร็จที่ได้ต้องอาศัยบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับการอบรมที่ถูกต้อง นั่นคือ ตนเอง

2. ตนเอง ได้แก่ ตัวเราเองทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะตัวเราเองจำต้องคอยตรวจสอบศรัทธาของตัวเองว่าเป็นอย่างไร ถูกต้องหรือไม่ ถ้ายังไม่ถูกต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกคือ พยายามคิดทำความเข้าใจในหลักของความเชื่อข้างต้น เพราะตัวเราเองต้องเห็นจริงด้วยความเชื่อ จึงจะตั้งมั่น เมื่ออาจยังไม่เห็นจริงด้วยตนเองในหลักของศรัทธาดังกล่าว ก็ทำความเชื่อฟังไปก่อน อย่าดี้อันไม่อยู่ในโอวาทของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดถึงพระพุทธเจ้า

ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ความศรัทธาในพุทธศาสนา จากการให้คำนิยามศัพท์เบื้องต้น กล่าวได้ว่าเป็นความเชื่ออย่างมีเหตุผลของบุคคลที่มีต่อศาสนาพุทธ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไป อันนำไปสู่การปฏิบัติตนเพื่อทำความดี ดังนั้น จึงสามารถให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับ"ความศรัทธา หรือความเชื่อ ทางพุทธศาสนา" ไว้ดังนี้

ความเชื่อทางศาสนา เป็นลักษณะทางจิตประเภทหนึ่งของบุคคล หมายถึงการรับรู้และการยอมรับว่าเป็นความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจและสภาพของแต่ละบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ แต่สำหรับในทางพุทธศาสนาถือว่า ความเชื่อต้องเป็นไปตามหลักการใช้สติปัญญา และการใช้เหตุผล สามารถนำความเชื่อไปปฏิบัติได้(พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2532) หรืออาจเรียกว่า ศรัทธา ซึ่งจะหมายถึงความเชื่ออย่างมีเหตุผล มั่นใจในความจริง ความดี ในสิ่งที่นับถือ ปฏิบัติ ศรัทธามีประโยชน์ คือ เป็นปัจจัยนำไปสู่การมีสมาธิ ปัญญา และเกิดความผากเพียรในการปฏิบัติ และเป็นสิ่งเหนี่ยวรั้งและต้านปะทะไม่ให้ยอมตามสิ่งที่ชักจูงให้ความชั่ว (พุทธทาสภิกขุ, 2532) โดยเฉพาะผู้ที่เชื่อในพุทธศาสนาจะเชื่อและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม นรกสวรรค์ และความเชื่อในเรื่องนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา

ความเชื่อทางพุทธศาสนา ยังสามารถให้ความหมายได้อีกว่า หมายถึง การรับรู้และยอมรับของบุคคลเกี่ยวกับพุทธศาสนา ความเชื่อทางพุทธศาสนานั้น มีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนอย่างมาก ความเชื่อที่เป็นหลักสำคัญทางพุทธศาสนาประกอบด้วย ลักษณะขั้นต้นของพุทธมามกะ คือ ความเชื่อในไตรสรณะคมน์ หรือพระรัตนตรัยได้แก่ ความเชื่อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งเป็นหลักความเชื่อเบื้องต้นที่ชาวพุทธจะต้องยึดถือ เพราะความเชื่อนี้ถือว่าเป็นเครื่องหมายของพุทธศาสนิกชน ดังนั้นต้องมีความเชื่อในพระรัตนตรัย และยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง คือ ต้องเชื่อว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ และเป็นผู้ปฏิบัติชอบ พระธรรม คือ

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่พุทธศาสนิกชนควรรู้ และพระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอน แก่ประชาชน (ไพฑูรย์ พวงยอด, 2545)

ในการศึกษาความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (งามตา วินินทนนท์, 2536)

1. ความเชื่อในพระพุทธเจ้า เป็นความมั่นใจในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลต้นแบบที่ยืนยันถึงความลamarของมนุษย์ว่า เป็นผู้มีสติปัญญา ความลamarที่จะฝึกหรือพัฒนาให้บริบูรณ์ได้ สามารถหยั่งรู้ลัทธิธรรม บรรลุความหลุดพ้นเป็นอิสระ ไร้ทุกข์ ลอยเหนือโลกธรรมและมีความดีสูงสุดเลิศ ที่แม่เทพเจ้าและพรหมก็การบูชา

2. ความเชื่อในพระธรรม ได้แก่ ความมั่นใจในความจริงและความดิงามที่พระพุทธเจ้า ได้แสดงไว้ว่าเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ค้นพบ ปฏิบัติเห็นผล ประจักษ์กับตนเองแล้วจึงนำมาประกาศเปิดเผยไว้ ธรรมคือกฎแห่งธรรมชาติ เป็นกลางและเที่ยงธรรมต่อทุกคน ผู้ใดรู้จักพัฒนาตนเองให้มีสติปัญญา นำความรู้ทางธรรมหรือความจริงนี้มาใช้ประโยชน์ต่อสิ่งทั้งหลาย ด้วยความรู้เท่าทันสภาพความเป็นจริง ก็จะแก้ปัญหาได้ดีที่สุดและมีชีวิตที่ดีที่สุด

3. ความเชื่อในพระสงฆ์ พระสงฆ์คือ ผู้สละบ้านเรือนมาบวชในพุทธศาสนาได้ศึกษาและปฏิบัติตามลัทธิธรรมของพระพุทธเจ้า ความเชื่อในพระสงฆ์ คือ ความมั่นใจในกลุ่มบุคคลนั้นว่ามีธรรมเป็นรากฐาน เป็นผู้มิจิตใจทางทุกข์ แม้จะมีพัฒนาการทางจิตปัญญาในระดับต่างกัน แต่ก็อยู่ร่วมกันด้วยดี ด้วยการรู้ธรรมและปฏิบัติธรรม (สมณทา คณาเจริญ, 2545)

สรุปได้ว่า ศรัทธา คือ ความเชื่อในพระรัตนตรัยประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ อันเป็นส่วนสำคัญของพระพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่ใช้หลักเหตุและผลในการอธิบายความเชื่อไม่ให้หลงมกมาย โดยใช้ปัญญาในการพิจารณาอยู่เสมอ เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา สอนให้คนมีเหตุและผล ไม่เชื่ออย่างมกมาย สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันตามลัทธิธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้จิตใจผู้ที่ปฏิบัติตามเกิดความผ่องใส ปราศจากบาปต่อคนรอบข้างอยู่เสมอ รู้จักทำบุญตักบาต บริจาคทาน ฟังเทศน์ฟังธรรมและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

การส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน

พุทธศาสนิกชนยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นสรณะในการดำรงชีวิต ในประเทศไทยประชาชนจำนวนมากนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลากว่าพันปีแล้วที่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย จนแยกกันไม่ออก ความเจริญหรือความเสื่อมของพระพุทธศาสนาย่อมมีผลกระทบต่อสังคมไทย ชาวพุทธจึงมีหน้าที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป

การส่งเสริมเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรม

ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมืองอยู่ใตหณะนี้ การที่จะทำใหห่อนคลายจากสถานการณ์ดังกล่าว คนไทยทุกคนควรหันมาช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและทำใหประเทศ

ไทยกลับมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะด้วยวิธีใดก็ตามสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกาย วาจา ใจ พัฒนาคนโดยใช้หลักคุณธรรมมาเป็นกระบวนการพื้นฐานการเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงสถาบันต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน รวมถึงสถาบันศาสนา ในการช่วยกันพัฒนาเยาวชน หล่อหลอมให้คุณธรรมจริยธรรมให้เป็นคนดีของสังคม อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 8 ประการ คือ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

1. ขยัน คือ ผู้ที่ทำหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างขยันขันแข็งด้วยความเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาที่เข้ามา มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง และรักในงานที่ทำ
2. ประหยัด คือ เป็นบุคคลที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ประหยัดอดออมเงินทองที่หามาได้ ใช้จ่ายอย่างรอบคอบไม่ฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่จำเป็น
3. ซื่อสัตย์ คือ บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในอาชีพอย่างจริงจัง ไม่ลำเอียงด้วยอคติ และคงทศุจริตไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม รู้จักทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ด้วยความถูกต้อง
4. มีวินัย คือ เป็นบุคคลที่รู้จักระเบียบวินัยที่เป็นกฎเกณฑ์ของสังคมกำหนดขึ้น ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และยึดมั่นในกฎระเบียบที่สังคมกำหนดไว้อย่างดี
5. สุภาพ คือ เป็นบุคคลที่มีความโอ้อ่อนอารีอ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติตนเป็นคนเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ วางตนเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่วางอำนาจข่มผู้อื่นด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
6. สะอาด คือ เป็นบุคคลที่มีจิตใจใสสะอาด ปราศจากความโลภ โกรธ หลง มีอาภักภริยาที่ดีงาม ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกสบายใจ
7. สามัคคี คือ เป็นบุคคลที่ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น รู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเองทั้งในฐานะเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาทั้งขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุมีผลยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อและพร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์
8. มีน้ำใจ คือ เป็นผู้ให้และผู้ช่วยเหลือสังคมรู้จักแบ่งปัน

การศึกษาที่สมบูรณ์ที่จะทำให้คนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและต่อตนเองนั้น ย่อมเป็นการศึกษาที่ให้ทั้งความรู้คุณธรรมและทักษะ หากเราปล่อยปละละเลยไม่มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้คน มีแต่ความรู้มีทักษะอย่างเดียว ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมได้เป็นอันมาก และหากเราจะดูการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ ก็จะเห็นว่ามุ่งแต่ความรู้และทักษะ ยังขาดความเอาใจใส่และกระทำกันอย่างจริงจัง ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนี้ เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากด้วยจะต้องอาศัยการกระทำจริง ๆ ต้องปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กและต่อเนื่องอยู่เสมอ ทุกสถาบันในสังคมจะต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างสรรค์คุณธรรมให้เกิดขึ้นในพลเมืองของไทย เพื่อความ เจริญก้าวหน้าความสุขของบ้านเมือง การที่คนขาดคุณธรรมย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เป็นสิ่งขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของชาติ (สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2525)

"คน" มิใช่เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่ประกอบด้วยรูปร่างหน้าตาภายนอกที่มองเห็นได้ด้วยตาเท่านั้น แต่หากยังต้องประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญซึ่งจะทำให้แตกต่างกันจากสัตว์โลกทั่วไป สิ่งนั้น คือ "คุณธรรม" เพราะคุณธรรมนี้เองที่จะทำให้คนเราได้ชื่อว่าเป็น "มนุษย์" อันหมายความว่า ความเป็นผู้มีใจสูง คำว่า "คุณธรรม" จึงหมายถึงสภาพความดีงามทั้งหลายที่ฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของบุคคลอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นสมบัติของมนุษยชาติโดยเฉพาะ (บรรจง ชูสกุลชาติ, 2542)

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม โดยเฉพาะครูทุกคนควรตระหนักพร้อมมีความรับผิดชอบทั้งด้านความประพฤติที่เป็นแบบอย่าง ตลอดจนการเอาใจใส่ดูแลในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นทั้งคนเก่งและคนดี ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีทูลเกล้าถวายปริญญาคุรุศึกษบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของ 5 สถาบัน ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2532 ซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า การสอนคนให้เก่งนี้ ถ้าดูเฉพาะบางแง่บางมุมอาจเห็นว่าดีว่าสอดคล้องกับสมัยเร่งรัดพัฒนา แต่ถ้ามองให้ถี่ถ้วนรอบด้านแล้ว จะเป็นการมุ่งสอนคนให้เก่งเป็นเกณฑ์อาจทำให้เกิดจุดบกพร่องต่าง ๆ ขึ้นในตัวบุคคลได้ไม่น้อยและที่สำคัญก็คือ (กรมสามัญศึกษา, 2545)

1. บกพร่องในความคิดพิจารณาที่รอบคอบและก้าวไกล เพราะใจร้อนเร่งจะทำการให้เสร็จโดยเร็ว เป็นเหตุให้การงานผิดพลาดขัดข้องและล้มเหลว
2. บกพร่องในความนับถือและเกรงใจผู้อื่น เพราะถือว่าตนเป็นเลิศเป็นเหตุให้เย่อหยิ่ง มองข้ามความสำคัญของบุคคลอื่น และมักก่อความขัดแย้ง และทำลายไมตรีจิตมิตรภาพตลอดจนความสามัคคีระหว่างกัน
3. บกพร่องในความมัธยัสถ์พอเหมาะพอดีในการกระทำทั้งปวงเพราะ มุ่งหน้าแต่จะทำตัวให้เด่นให้ก้าวหน้า เป็นเหตุให้เห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบ
4. บกพร่องในจริยธรรมและความรู้จักผิดชอบชั่วดี เพราะมุ่งแต่จะแสวงหาประโยชน์เฉพาะตนให้เพิ่มพูนขึ้น เป็นเหตุให้ทำความผิดความชั่วทุจริตโดยไม่สะดุ้งสะเทือน '

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ เข้ามาสู่ประเทศไทย ผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีปัจจุบันเว็บไซต์ลามกในประเทศไทยขยายตัวสูงขึ้น นอกจากนี้สื่อสารมวลชนอื่น ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์สื่ออิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและ พฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกที่เป็นสาธารณะให้ความสำคัญส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดน้อยลง จึงนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการขาดสัมพันธภาพในครอบครัวและทั้งปัญหายาเสพติดกับอาชญากรรมอื่น ๆ สถาบันหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังศีลธรรมให้สำนึกในคุณธรรมจริยธรรมและอบรมหล่อหลอมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนมีความเข้มแข็งลดลง สถาบันครอบครัวที่เคยมีระบบเครือญาติ

ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความเข้มแข็งในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังศีลธรรมกับคตินิยมที่ดั่งามให้แก่ลูกหลานเริ่มน้อยลง เนื่องจากวิถีปรับเปลี่ยนไปมีลักษณะต่างกัน คนต่างอยู่ต้องดิ้นรนทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลง ปัญหาการหย่าร้างมีเพิ่มมากขึ้น มีครอบครัวมากกว่าร้อยละ 4 ไม่มีความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจขณะเดียวกันวิถีชีวิตสมัยใหม่มีผลทำให้ความเชื่อศรัทธาในหลักศาสนาเสื่อมถอย การใช้ประโยชน์จากศาสนสถานซึ่งมีมากกว่า 3 หมื่นแห่งทั่วประเทศ (ธีรพงษ์ มหาวิโร, 2550)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม คือ การส่งเสริมให้ประกอบคุณงามความดีอันประกอบไปด้วยสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์สากลของสังคม ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อบรรลุถึงสภาพแห่งชีวิตอันมีคุณค่าที่พึงประสงค์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม และเป็นมาตรฐานหรือแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อให้คนในสังคมนั้นมีความสุขและความพอใจ โดยสภาพความดั่งามทั้งหลายซึ่งฝังลึกอยู่ในสำนึกของบุคคล กล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นสมบัติของมนุษยชาติโดยเฉพาะผู้มีคุณธรรม จึงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้ มีความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้แสดงออกอย่างถูกต้องดั่งาม ซึ่งในยุคดิจิทัลการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยพระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับตัวและสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนด้วยการนำหลักคำสอนทางพุทธศาสนามาอธิบายและชี้แนะประชาชนให้เข้าใจในหลักการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องถูกหลักที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้จึงจะสามารถสร้างศรัทธาความเชื่อและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนในยุคปัจจุบันนี้ได้ จะบอกว่าประชาชนไม่เข้าวัดเพราะอะไร เพราะพระสงฆ์ไม่ได้สร้างศรัทธาหรือมีข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ไปในทางลบมากกว่าทางบวก สิ่งที่เป็นปัญหาหลักก็คือการที่จะทำให้พระสงฆ์มีการเข้าใจได้ศึกษาปฏิบัติอย่างถ่องแท้เข้าใจในหลักธรรมวินัยเข้าใจในหลักของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รวมถึงกฎหมายบางข้อจึงจะสามารถสร้างเสริมศรัทธาให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นัยยะของศรัทธาในพระพุทธศาสนา

"ศรัทธา" แปลว่า ความเชื่อ หมายถึง เฉพาะ "ศรัทธา" ที่เชื่อด้วยปัญญา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยเหตุผล ถ้าเชื่อโดยปราศจากปัญญา เรียกว่า "อโหสิกรรม" (ความน้อมใจเชื่อ หรือเชื่อตามเขา)

ประเภทของศรัทธามี 4 ประการ คือ

1. กัมมสัทธา เชื่อกรรม
2. วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม
3. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์โลกมีกรรมเป็นของๆ ตน
4. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

"ศรัทธา" ในที่นี้เราหมายถึง "ตถาคตโพธิสัทธา" คือ ความเชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้จริง เชื่อว่าธรรมที่พระองค์ตรัสรู้มีจริงจริงสามารถนำผู้ปฏิบัติตามให้พ้นจากทุกข์ให้เข้าถึงสุขธรรมดาในโลกจนถึงสุขอันยอดเยี่ยมกล่าวคือเป็นหนทางให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้จริง

"กัฏฐกัฏฐสูตร"

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลายสภาพนี้ย่อมมีแก่สาวก ผู้มีศรัทธา ผู้หยั่งลงในคำสอนของพระศาสดาแล้วประพฤติด้วยตั้งใจว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระศาสดา เราเป็นสาวก พระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมทรงรู้ เราไม่รู้ คำสอนของพระศาสดา ย่อมมองงามมีโอชาแก่ "สาวก" ผู้มีศรัทธา ผู้หยั่งลงในคำสอนของพระศาสดาแล้วประพฤติด้วยตั้งใจว่าเนื้อและเลือดในสรีระของเราจงเหือดแห้งไปจะเหลืออยู่แต่หนังและเอ็นและกระดูกก็ตามที่เมื่อเรายังไม่บรรลุถึงอิสรผลที่จะพึงบรรลุด้วยเรี่ยวแรงของบุรุษ ด้วยความเพียรของบุรุษ ด้วยความบากบั่นของบุรุษแล้ว จักคลายความเพียรนั้นเสีย จักไม่มีเลย."

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผลสองอย่าง คือ อรหัตผลในปัจจุบันหรือเมื่อขันธัญญะที่กรรมกิเลสเข้าไปยึดถือเป็นส่วนเหลือยังมีอยู่ ความเป็นพระอนาคามีอย่างใดอย่างหนึ่ง อันสาวกผู้มีศรัทธา ผู้หยั่งลงในคำสอนของพระศาสดาแล้วประพฤติดีพึงหวังได้"

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระพุทฺธพจน์นี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นยินดี ชื่นชมพระภาสิตของพระผู้มีพระภาคเจ้าดังนี้แล้ว"

"ตถาคตโพธิสัทธา" เป็นเหตุให้เกิดความมั่นใจในพระพุทฺธเจ้า มั่นใจในธรรมที่พระองค์สอนและปฏิบัติตามด้วยความมั่นใจ ปราศจากความลังเลสงสัย

ทำให้ได้รับผลจริงมีความเชื่อมั่นเพราะปราศจากสงสัยในการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้า ที่เราสดสรเสริญพระพุทฺธคุณ อิติปิโส ภควา อะระหัง สัมมาสัมพุทฺธो ฯ.....

จากพระสูตรดังกล่าว จะเห็นได้ว่านัยสำคัญของ ตถาคตโพธิสัทธา คือ ความศรัทธาที่สิ้นสงสัยในการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าเพราะในเบื้องต้นได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าและพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติจริงแล้ว จนกระทั่งเกิดความเชื่อมั่นในคำสอนของพระองค์ จึงทุ่มชีวิตเป็นเดิมพันทำภาวนาเพื่อการสิ้นอาสวะกิเลสลงเดียวกับพระองค์

นัยหมายความว่า การเกิดขึ้นของตถาคตโพธิสัทธานั้นมี 2 ระดับ คือ ศรัทธาที่เกิดขึ้นหลังจากการฟังธรรมกับศรัทธาที่เกิดขึ้นหลังจากบรรลุธรรม

วิธีสังเกตผู้มีศรัทธาต่อพุทฺธบุตร

วิธีปลูกฝังศรัทธาในเบื้องต้น มีอย่างน้อย 5 ประการ

1. พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นต้นแบบที่ดีดำรงตนให้น่าไหว ด้วยการเคี่ยวเข็ญฝึกฝนอบรมตนเองตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อมุ่งทำพระนิพพานให้แจ้ง

2. พระสงฆ์ทำหน้าที่ดูแลวัดให้เป็นบุญสถานที่เหมาะสมแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม คือ มีความสะอาด ความสว่าง ความสงบ ความสันโดษ และ ความสง่างาม

3. พระสงฆ์ทำหน้าที่อบรมคนในวัดให้ เป็นต้นแบบชาวพุทฺธ คือ เป็นผู้มีสีล 5 มีกิริยามารยาทเรียบร้อย พุทฺธจาไพเราะ วางตัวได้เหมาะสมกาลเทศะ สมควรแก่การที่เป็นลูกศิษย์ก้นกุฏิของพระอาจารย์ในวัดนั้น

4. พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรให้แก่ญาติโยม ด้วยการปิดนรก เปิดสวรรค์ เปิดทาง "พระนิพพาน" เพราะเมื่อญาติโยมได้ฟังธรรมแล้วก็ต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติด้วย เช่น ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นต้น

5. พระสงฆ์ทำหน้าที่ฝึกพัฒนธรรมชาวพุทธ ให้แก่ "ญาติโยม" เพื่อปลูกฝังความเป็นเจ้าของวัดเจ้าของพระพุทธศาสนา สร้างความสามัคคีในการทำมาหากินและเป็นต้นบุญต้นแบบให้แก่ลูกหลานในการปลูกฝังความรักพระพุทธศาสนาจะได้ช่วยกันเป็นกำลังสืบทอดรักษาอายุพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวตราบนานเท่านาน

ยกตัวอย่างเช่น หลังจากฟังเทศน์แล้ว ต้องมีประเพณีช่วยการจัดเก็บเช็ดถูเสื่อ ล้างห้องน้ำ ปลูกต้นไม้ กวาดวัด ทาสีรั้ววัด หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในการพัฒนาวัด แต่ต้องพยายามควบคุมเวลาอย่าให้นานเกินไป อาจมีการสร้างบรรยากาศด้วยการเล่าอานิสงส์การทำมาหากินไปด้วย เพื่อให้ญาติโยมปลื้มปิติในบุญ เมื่อเขาเหล่านั้นร่วมทำกิจกรรมที่วัดจัดขึ้นบ่อยจนคุ้น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของวัดก็จะมีนิสัยดี ๆ มีนิสัยรับผิดชอบต่อส่วนรวมไม่ปล่อยปละละเลยช่วยกันเป็นหูเป็นตาช่วยดูแลรักษาวัดได้เป็นอย่างดีโดยทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์คือต้องการปลูกฝังความรักวัดและความเคารพในธรรม

จากแนวทางวิธีปลูกฝังศรัทธาในเบื้องต้น 5 ประการ นี้จะเห็นได้ว่าหากวัดขาดพระภิกษุต้นแบบศีลธรรมที่เป็นแกนนำในการทำมาหากินของสังคมเสียแล้ว ศรัทธาของชาวพุทธจึงยากจะเกิดขึ้นจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป จึงเป็นเหตุให้พระศาสนาถดถอยลงไป

เพราะเหตุนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงกำหนดให้คัดเลือกบุคคลที่มีศรัทธาเข้ามาบวชเป็นคุณสมบัติข้อแรก เพราะการที่พระภิกษุนั้นจะเป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของญาติโยมได้ก็ต้องมีศรัทธาในพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก่อน เมื่อบวชแล้วจึงจะมีความรักในการฝึกตนในเบื้องต้นนี้

1. ผู้ออกบวชต้องเห็นภาพการสร้างบารมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเข้าสู่พระนิพพานได้อย่างชัดเจนเพื่อให้เป้าหมายการบวชของตนเองเกิดความชัดเจนดุจเดียวพระพุทธองค์ในวันออกบวช

2. ผู้ออกบวชต้องรักการฝึกฝนอบรมตนเอง เพื่อให้เป็นพระแท้ที่บรรลุธรรม และพระแท้ที่เป็นนักเผยแผ่จึงจะเป็นที่พึ่งในการจัดทุกสิ่งให้แก่ตนเองและสังคมได้

3. ผู้ออกบวชต้องหมั่นเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์อาจารย์ เพื่อขอโอวาทในการฝึกฝนอบรมตนเองและเพื่อให้ท่านเตือนสติหรือให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการประพฤติพรหมจรรย์ให้ตลอดรอดฝั่ง

4. ผู้ออกบวชต้องตระหนักว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเปี่ยมไปด้วยพระกรุณาธิคุณ คือ คิดจะซื้อสัตว์ชนสัตว์ไปพระนิพพานให้หมดพระองค์จึงทรงทำงานเป็นทีมการที่จะเข้าใจพระพุทธรูปได้ก็ต้องฝึกรับผิดชอบหมู่คณะและพระพุทธศาสนาด้วยการทำงานเป็นทีม

เมื่อใดก็ตามที่วัดสามารถฝึกอบรมผู้ออกบวชและผู้เตรียมตัวออกบวชให้มีความเข้าใจในการออกบวช เช่นนี้ ศรัทธาย่อมเกิดขึ้นในบุคคลนั้นการทุ่มชีวิตทำภาวนาเพื่อกำจัดอัสวะกิเลสให้สิ้นไปจึงจะเกิดขึ้นตามมาวัดแห่งนั้นจึงจะได้พระภิกษุผู้เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของญาติโยมได้จริงเป็นอายุพระพุทธศาสนาได้จริงเป็นที่พึ่งแห่งการจัด

ทุกข์และผู้นำการสร้างความดีให้แก่สังคมได้จริง เพราะผู้ออกบวชท่านนั้น เป็นผู้มิตถาคตโพธิศรัทธาในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างมั่นคงดีแล้วจึงยืนหยัดทำพระนิพพานให้แจ้งท่ามกลางกระแสกิเลสของโลกโดยไม่หวั่นไหว อีกทั้ง ยังนำพาหมู่ชนทวนกระแสกิเลสมุ่งพระนิพพานตามรอยบาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปพร้อมกับท่านได้อีกด้วย (กัลยาณมิตร, 2567)

แผนภาพที่ 1 พระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล

สรุป

พระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล จึงจำเป็นจะต้องมีส่วนร่วมทั้งฝ่ายวัดบ้านและโรงเรียน คือ มีการที่จะคิดพัฒนาช่วยเหลืออาศัยซึ่งกันและกัน ประชาชนเป็นผู้ที่จะช่วยสนับสนุนในเรื่องของอาหารในเรื่องของปัจจัย 4 ที่จะถวายพระสงฆ์ พระสงฆ์เป็นผู้ชี้แนะทางที่ดีทางหลักคำสอนพุทธศาสนา จึงจำเป็นจะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน การที่จะโจมตีวัดหรือวัดจะโจมตีสังคมจะเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนไม่จำเป็นก็คงไม่เกิดขึ้น ส่วนการจะส่งเสริมศรัทธาแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล พระสงฆ์จึงมีบทบาทอย่างยิ่งคือเป็นตัวอย่างในการนำหลักธรรมทางสอนทางพุทธศาสนามาใช้และอธิบายไปในเรื่องของศรัทธา 4 ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรรม เรื่องของผลของกรรม เรื่องของสัตว์โลกเป็นไปตามกรรม หรือ เรื่องความศรัทธาการตรัสรู้พระพุทธเจ้าเหล่านี้เป็นสิ่งที่พระสงฆ์จำเป็นจะต้องสร้างสรรค์เพื่อปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแนะนำคำสอนมาเผยแผ่แก่ประชาชนจึงจะเกิดผลในยุคดิจิทัลซึ่งมีความรวดเร็วทันสมัยในเทคโนโลยีและสิ่งสำคัญที่ส่งไม่ควรที่จะทำผิดนอกเหนือจากทางวินัย นอกเหนือจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์หรือทำผิดกฎหมาย เป็นตัวอย่างมีภาวะผู้นำเป็นผู้ที่ยอมรับของประชาชนในรอบวัดหรือประชาชนทั่วไปจึงจะสามารถรักษาศรัทธาและนำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปเชื่อให้แก่ประชาชน

เพราะถ้าสอนอย่างเดียวแต่ไม่ปฏิบัติธรรม ไม่ประพฤติตามสิ่งเหล่านั้นก็จะไม่เกิดผลที่ดีต่อพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและน่านำเสนอต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.(2553). *การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2545). *คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์ และสตูดิโอ.
- กัลยาณมิตร. (2567). ศรีทธา. สืบค้น 12 ธันวาคม 2567 จาก https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=24094.
- งามตา วินิตานนท์. (2536). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร* (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีรพงษ์ มหาวิโร. (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เดอะบุ๊คส์.
- บรรจง ชูสกุลชาติ.(2542). *คู่มือพัฒนาคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2532). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต).(2557). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย*. กรุงเทพมหานคร : ผลิตัณม์.
- พุทธทาสภิกขุ.(2533). *ใจความสำคัญแห่งคัมภีร์มุนุขย์*. กรุงเทพมหานคร : หจก.ภาพพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ.(2566). *ชุมนุมเรื่องสั้นพุทธทาสภิกขุ*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2567.จาก http://www.openbase.in.th/files/ptbook_short-articles.pdf
- ไพฑูรย์ พวงยอด. (2545). *ความเชื่อและการปฏิบัติตามความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องมงคล ๓๙ ประการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดร้อยเอ็ด* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา).บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.(2525). *เอกสารประกอบการอบรมจริยธรรมผู้บริหาร*. กรุงเทพมหานคร : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สุนันทา คณาเจริญ. (2545). *ศรีทธาในพระพุทธศาสนา*. วารสารวงการครู, 8(2), 98-101.